

Byla C-105/03

Baudžiamoji byla prieš Maria Pupino

*(Tribunale di Firenze ikiteisminio tyrimo teisėjo
prašymas priimti prejudicinį sprendimą)*

„Policijos ir teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose — ES 34 ir 35 straipsniai — Pagrindų sprendimas 2001/220/TVR — Nukentėjusiųjų padėtis baudžiamosiose bylose — Ypač pažeidžiamų nukentėjusiųjų apsauga — Nepilnamečių liudytojų apklausa — Pagrindų sprendimo poveikis“

Generalinės advokatės J. Kokott išvada, pateikta 2004 m. lapkričio 11 d. . . . I - 5289
2005 m. birželio 16 d. Teisingumo Teismo (didžioji kolegija) sprendimas . . . I - 5309

Sprendimo santrauka

1. *Prejudiciniai klausimai — Kreipimasis į Teisingumo Teismą — Nacionalinis teismas ES 35 straipsnio prasme — Sąvoka — Ikiteisminio tyrimo teisėjas — Įtraukimas (ES 35 straipsnis)*

2. *Prejudiciniai klausimai — Teisingumo Teismo jurisdikcija — Policijos ir teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose — Pagrindų sprendimai, kuriais siekiama derinti teisės aktus — Prašymas išaiškinti, susijęs su atitinkamo nacionalinės teisės aiškinimo principu — Kompetencija pateikti tokį išaiškinimą*
(EB 234 straipsnis; ES 35 straipsnis ir ES 46 straipsnio b punktas)
3. *Europos Sąjunga — Policijos ir teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose — Valstybės narės — Išipareigojimai — Pareiga sąžiningai bendradarbiauti su institucijomis*
4. *Europos Sąjunga — Policijos ir teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose — Pagrindų sprendimai, kuriais siekiama derinti nacionalinės teisės aktus — Valstybių narių atliekamas įgyvendinimas — Atitinkamo nacionalinės teisės aiškinimo pareiga — Ribos — Bendrųjų teisės principų laikymasis — Nacionalinės teisės aiškinimas „contra legem“ — Nepriimtinas*
(EB 249 straipsnio trečioji pastraipa; ES 34 straipsnio 2 dalies b punktas)
5. *Europos Sąjunga — Policijos ir teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose — Nukentėjusiųjų padėtis baudžiamosiose bylose — Pagrindų sprendimas 2001/220/TVR — Ypač pažeidžiamų nukentėjusiųjų apsauga — Taisyklės — Mažamečių liudytojų apklausos sąlygos — Apklausa ne viešame posėdyje ir iki jam įvykstant — Priimtinas — Ribos*
(Pagrindų sprendimo 2001/220/TVR 2, 3 straipsniai ir 8 straipsnio 4 dalis)

1. Jei valstybė narė pareiškė, kad ji pripažįsta Teisingumo Teismo jurisdikciją dėl ES 35 straipsnyje numatytų aktų teisėtumo ir išaiškinimo, Teisingumo Teismas turi jurisdikciją atsakyti į ikitaisminio tyrimo teisėjo pateiktą prejudicinį klausimą. Šis baudžiamojoje byloje veikiantis teisėjas atlieka teisminę funkciją ir todėl turi būti laikomas valstybės narės teismu šio straipsnio prasme.
2. Pagal ES 46 straipsnio b punktą EB 234 straipsnyje numatyta tvarka taikytina ES 35 straipsniui, atsižvelgiant į jame numatytas sąlygas. Kaip ir EB 234 straipsnis, ES 35 straipsnis numato, kad kreipimasis į Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo yra galimas tik su sąlyga, kad nacionalinis teismas mano, jog tą klausimą būtina išspręsti, kad būtų galima priimti sprendimą, todėl Teisingumo Teismo praktika, susijusi su prejudicinių klausimų, pateiktų pagal EB 234 straipsnį, priimtumu iš principo yra taikytina ir pagal ES 35 straipsnį Teisingumo Teismui pateiktiems prašymams dėl prejudicinių sprendimų priėmimo.

(žr. 20, 22 punktus)

Iš to išplaukia, kad svarbumo prezumpcijos, taikytinos prejudicine tvarka nacionalinių teismų pateikiamiems klausimams, gali būti nesilaikoma tik išimtiniais atvejais, jeigu paaiškėja, kad prašomas šiuose klausimuose nurodytų Sąjungos teisės nuostatų aiškinimas yra akivaizdžiai nesusijęs su pagrindinės bylos faktais arba dalyku, jeigu problema yra hipotetinė arba jeigu Teisingumo Teismas neturi faktinės ir teisinės informacijos, kad galėtų naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus. Išskyrus šiuos atvejus, Teisingumo Teismas iš principo privalo atsakyti į prejudicinius klausimus dėl ES 35 straipsnio 1 dalyje numatytų aktų išaiškinimo.

pagrindų sprendimais, siekdami atitinkamo nacionalinės teisės aiškinimo valstybių narių teismuose.

(žr. 19, 28–30, 36, 38 punktus)

3. Sąjungai būtų sunku veiksmingai įvykdyti savo uždavinį, jei sąžiningo bendradarbiavimo principas, be kita ko, numatantis, kad valstybės narės imasi visų atitinkamų bendrų ar specialių priemonių, kad užtikrintų įsipareigojimų pagal Europos Sąjungos teisę vykdymą, taip pat nebūtų taikytinas ES sutarties VI antraštinėje dalyje numatytam policijos ir teismų bendradarbiavimui baudžiamosiose bylose, kuris, be to, visiškai remiasi valstybių narių ir institucijų bendradarbiavimu.

Šiomis aplinkybėmis, neatsižvelgiant į Amsterdamo sutartimi glaudesnės Europos tautų sąjungos kūrimo etapu ES 1 straipsnio antrosios pastraipos prasme numatytą integracijos laipsnį, yra visiškai suprantama, kad Europos Sąjungos sutarties autoriai manė esant naudinga numatyti galimybę dėl šios Sutarties VI antraštinės dalies, įtvirtinančios policijos ir teismų bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, panaudoti panašaus į EB sutartyje numatyto poveikio teisinius instrumentus tam, kad būtų veiksmingai siekiama Sąjungos tikslų įgyvendinimo. Teisingumo Teismo jurisdikcija, susijusi su prejudicinio sprendimo priėmimu pagal ES 35 straipsnį, iš esmės netektų savo naudingo poveikio, jei fiziniai asmenys neturėtų teisės remtis

(žr. 42 punktą)

4. Privalomas pagrindų sprendimų, priimtų pagal Europos Sąjungos sutarties VI antraštinės dalies, įtvirtinančios policijos ir teismų bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, pobūdis suformuluotas panašiai kaip ir EB 249 straipsnio trečiojoje pastraipoje, kalbančioje apie direktyvas. Jis lemia nacionalinės valdžios institucijų atitinkamo nacionalinės teisės aiškinimo pareigą. Todėl taikydamas

vidaus teisę, šią teisę aiškinantis nacionalinis teismas turi tai daryti kuo labiau atsižvelgdamas į pagrindų sprendimo nuostatas ir tikslus, kad pasiektų juo siekiamą tikslą ir taip laikytųsi ES 34 straipsnio 2 dalies b punkto.

Nacionalinio teismo pareigą aiškinant susijusias savo nacionalinės teisės normas atsižvelgti į pagrindų sprendimo turinį vis dėlto riboja bendrieji teisės principai, konkrečiai kalbant, teisinio saugumo ir negaliojimo atgal principai. Šie principai, be kita ko, prieštarauja tam, kad ši pareiga galėtų, remiantis pagrindų sprendimu ir neatsižvelgiant į jį įgyvendinantį valstybės narės įstatymą, lemti jo nuostatas pažeidusių asmenų baudžiamosios atsakomybės nustatymą arba sugriežtinimą.

Taip pat atitinkamo aiškinimo principas negali pagrįsti nacionalinės teisės *contra legem* aiškinimo. Vis dėlto šis principas reikalauja, kad nacionalinis teismas prireikus atsižvelgtų į visą nacionalinės teisės sistemą, siekdamas nustatyti, kokiu mastu ji turi būti taikoma, kad būtų išvengta priešingo nei pagrindų sprendimu siekiamo rezultato.

(žr. 34, 43–45, 47, 61 punktus ir rezoliucinę dalį)

5. Pagrindų sprendimo 2001/220/TVR dėl nukentėjusiųjų padėties baudžiamosiose bylose 2, 3 straipsniai ir 8 straipsnio 4 dalis numato tam tikrus tikslus, įskaitant ir tikslą užtikrinti ypač pažeidžiamiems nukentėjusiesiems konkrečiai nustatytą tvarką, geriausiai atitinkančią jų padėtį. Šios nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad nacionalinis teismas privalo turėti galimybę leisti mažamečiams vaikams, kurie tvirtina nukentėję dėl žiauraus elgesio, duoti parodymus pagal taisykles, užtikrinančias šiems vaikams tinkamą apsaugą, pavyzdžiui, neviešame posėdyje ir prieš jam įvykstant. Vis dėlto taip duoti parodymai turi būti suderinami su atitinkamos valstybės narės pagrindiniais teisiniais principais bei, kaip numatyta šio pagrindų sprendimo 8 straipsnio 4 dalyje, jie neturi atimti iš įtariamojo ar kaltinamojo teisės į teisingą bylos nagrinėjimą, numatytos Europos žmogaus teisių konvencijos 6 straipsnyje.

(žr. 54, 57, 59, 61 punktus ir rezoliucinę dalį)